

روان شناسی کاربردی شطرنج

درک عامل انسانی

تدوین و گردآوری

عزیزاله صالحی مقدم

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه بر نگذرد

روان شناسی کاربردی شطرنج

درک عامل انسانی

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

تدوین و گردآوری

عزیزاله صالحی مقدم

WWW.ACHMAZSTORE.IR

انتشارات فرزین

سرشناسه : صالحی مقدم، عزیزاله، ۱۳۹۳ -
عنوان و نام پدیدآور : روانشناسی کاربردی شطرنج، درک عامل انسانی / تدوین و گردآوری عزیزاله صالحی مقدم.
مشخصات نشر : تهران : فرزین، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۱۲۸ ص. : مصور، جدول.
شابک : ۶۰۰۰ ریال 978-600-5017-55-7

وضعیت فهرست نویسی : فبا
موضوع : شطرنج - جنبه های روان شناسی
موضوع : شطرنج
رده بندی کنگره : GV۱۴۴۸ : ۲۹۱۳۹۳
رده بندی دیویی : ۷۹۲/۱۰۱۹
شماره کتابشناسی ملی : ۲۴۶۰۶۷۱

فرزین

انتشارات فرزین

روان شناسی کاربردی شطرنج درک عامل انسانی

تدوین و گردآوری: عزیزاله صالحی مقدم

حروفچین و صفحه آرا: پدram پورسپیل

چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۳

بها: ۶۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-5017-55-7

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۷-۵۵-۷

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن فروشگاه: ۶۶ ۴۶ ۲۴ ۰۶ دفتر مرکزی: ۶۶ ۴۸ ۴۱ ۹۰

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۹	۱- اهداف خود را مشخص کنید!.....
۱۳	اهداف واقع گرایانه تعیین کنید!.....
۱۴	هدف خود را تعریف کنید.....
۱۶	تعریف مجدد هدف.....
۱۹	تعیین اهداف بینابینی.....
۱۹	تعیین اولویتها.....
۲۱	ارزیابی مداوم از امکان موفقیت.....
۲۱	کنار گذاشتن اهداف قدیمی و ایجاد اهدافی نو.....
۲۹	جمع بندی.....

۳۱.....	۲- نیروی اراده.....
۳۹.....	بی توجهی به قوانین تئوریک.....
۴۰.....	باورداشتن به توانایی های خود.....
۴۱.....	در نظر گرفتن مانع به مثابه چالش.....
۴۳.....	صرف انرژی طی بازی.....
۴۴.....	جمع بندی.....
۴۵.....	۳- تمرکز حواس.....
۴۶.....	اشتباهات نوعی تفکر.....
۵۱.....	عوامل مؤثر در تمرکز.....
۵۲.....	شیوه های تمرکز فکر.....
۵۴.....	آمادگی ذهنی.....
۵۶.....	فرهنگ یادگیری.....
۵۷.....	۴- درست یاد گرفتن را بیاموزیم.....
۵۷.....	انتقال آموخته ها.....
۶۰.....	انتقال منفی.....
۶۴.....	یادگیری مؤثر.....
۶۶.....	یادگیری فعال.....
۶۹.....	آموختن از متخصصین.....
۷۳.....	مقهور اقتدار شدن.....
۷۴.....	روشهای آموزش.....
۷۵.....	جمع بندی.....

- ۵- از مطالعات خود درست بهره بگیریم..... ۷۷
- بی‌فایده بودن دستورالعمل‌های کلی..... ۷۷
- تجزیه و تحلیل رابطه میان علت و معلول..... ۷۹
- تجزیه و تحلیل علت - معلول در عمل..... ۸۵
- ۶- ابزارهای تفکر..... ۸۷
- تفکر منطقی..... ۸۸
- تفکر شهودی..... ۹۴
- تفکر خلاقانه..... ۱۰۰
- تفکر روان‌شناسانه..... ۱۰۶
- جمع‌بندی..... ۱۱۱
- ۷- فرآیند تصمیم‌گیری..... ۱۱۳
- تکرار تصمیم‌گیری‌های موفقیت‌آمیز گذشته..... ۱۱۶
- بازی کردن بر اساس ملاحظات عمومی..... ۱۱۹
- نتیجه‌گیری بر اساس تجزیه و تحلیل عینی..... ۱۲۰
- تصمیم‌گیری هنگام بحران..... ۱۲۶
- جمع‌بندی..... ۱۲۸

پیش‌گفتار

تقریباً همه کتابهای آموزشی شطرنج، دو دسته از توصیه‌ها را با هم می‌آمیزند: دسته نخست توصیه‌هایی درباره نحوه هدایت اصولی بازی مانند: رخ خود را پشت پیاده رونده خودی قرار دهید؛ یا پیش از تکمیل گسترش سوارها از اقدام به عملیات تهاجمی خودداری کنید و دسته دوم توصیه‌های رفتاری معمولی، مانند اینکه شب پیش از مسابقه خوب بخوابید یا قبل از توجه به همه ادامه‌های معقول، از حرکت دادن مهره خودداری کنید.

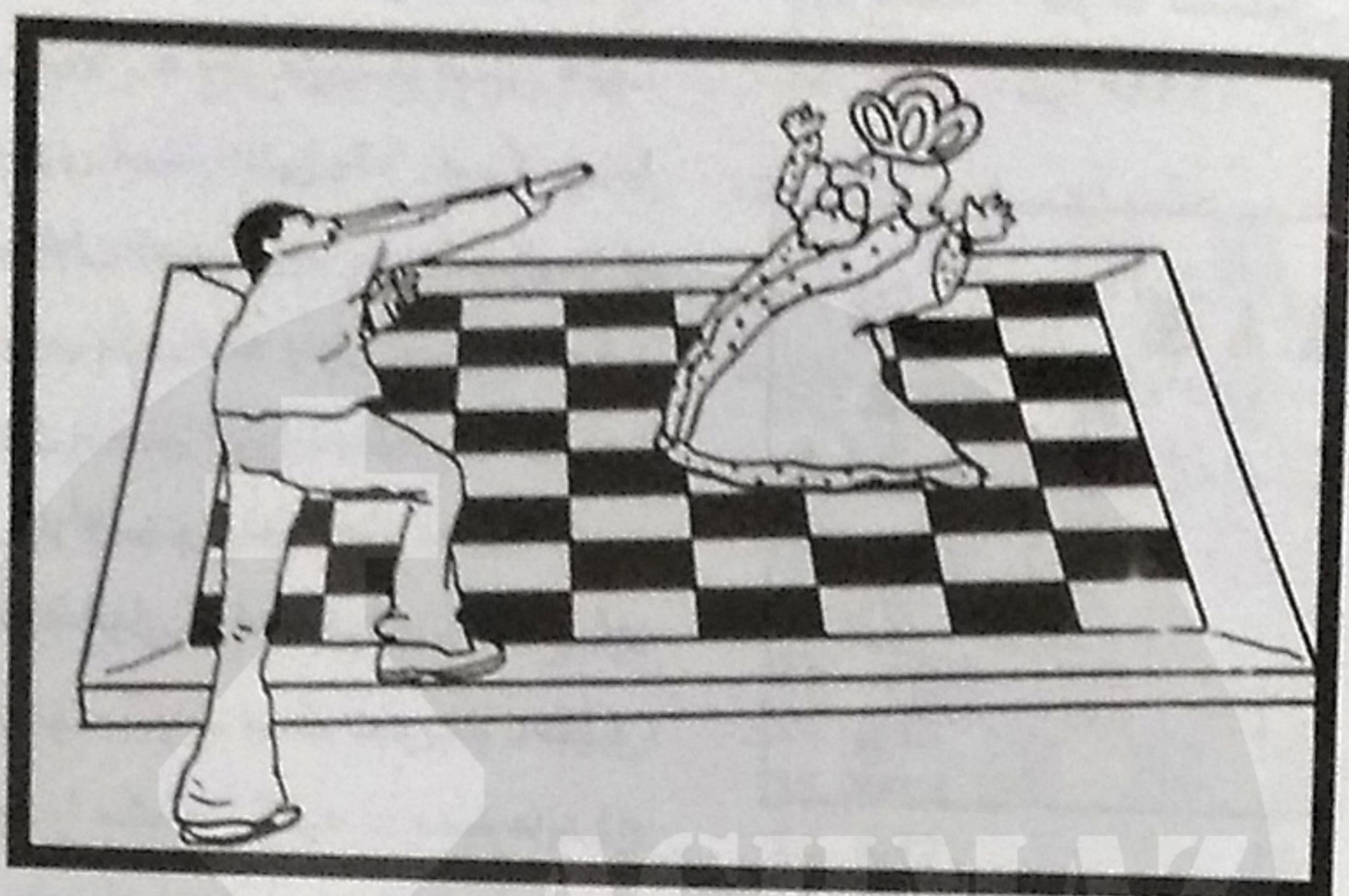
دسته نخست این توصیه‌ها معطوف به قدرت شطرنجی شماست؛ دسته دوم به شما می‌آموزد که سوای افزایش درک شطرنج خود چگونه نتایج خود را بهبود بخشید.

البته فهم عمیق و دانستن شروع بازی یا قوانین آخربازی اسب را انکار نمی‌کنیم و آنها مباحث دیگری هستند!

این کتاب منحصرأ به عامل انسانی و روانشناسی در شطرنج می‌پردازد و بر یافته‌های بازیکنان قدرتمند و شرح صادقانه نظرات نویسنده استوار است.

همچنین فصلهایی مانند "درست یاد گرفتن را بیاموزیم" و "از مطالعات خود درست بهره بگیریم"، به مسائل مهمی اشاره دارند که به نوعی مورد بی‌توجهی ادبیات شطرنج قرار گرفته‌اند.

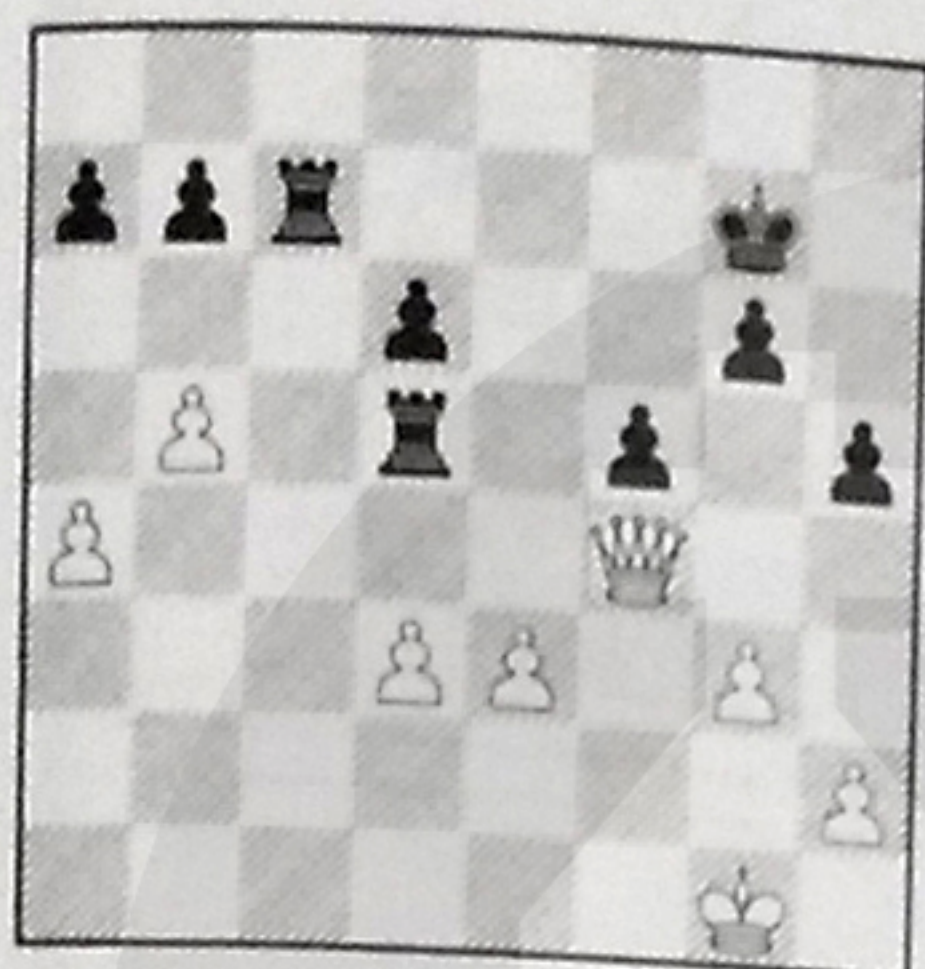
۱- اهداف خود را مشخص کنید!

شاید شما هم این نصیحت را شنیده‌اید که باید برای زندگی خود هدف داشته و برای رسیدن به آن هدف تلاش کرد! کاملاً منطقی به نظر می‌رسد که تعیین هدف به انتظارات ما از زندگی روشنی می‌بخشد و به ما در یافتن سمت و سوی فعالیت‌مان کمک می‌کند. همچنین تعیین هدف، ما را قادر می‌سازد تا موفقیت خود را ارزیابی کنیم و در صورت نیاز، اقداماتمان را اصلاح کنیم.

آیا اصولاً داشتن هدف در زندگی ضروری است؟ در حقیقت، خیر! نیمی از مردم روی کره زمین در مقابل سؤالاتی نظیر "چه برنامه و اهدافی برای ماه آینده خود دارید؟" یا "خواسته شما از زندگی چیست؟" کاملاً بی تفاوت هستند. اکثر مردم فقط برای همین لحظه زندگی می‌کنند و هر چیزی را که سر راه آنها قرار می‌گیرد، یا هر اتفاقی را می‌پذیرند. در واقع ذهن اشخاص هدفمند در مقایسه با دیگران، ذره‌ای از خوشحالی آنها نمی‌کاهد. داشتن هدف اصولاً مفهومی تجربی است. در واقع شما با داشتن هدف، می‌توانید زندگی کنید و بدون هدف نیز می‌توانید سر کنید!

می خواهد به چه هدفی برسد!
گرینفلد - مارک تستلین
 بیر - شوا ۱۹۹۶

نوبت حرکت سفید.

با نگاهی کوتاه به وضعیت متوجه می شویم که ♞d5 موقعیت مسئله برانگیزی دارد. هدف سفید، این است که ابتدا رخ را به محاصره در آورده و در نهایت بگیرد!

28. d4 ♞e7

به منظور مقابله با تهدید ♞f3 .

29. ♞f3 ♞e4
 30. ♞e2 ♞f6

[30... ♞dxd4? 31. ♞b2+- ; 30... f4? 31. ♞f3 +-]

31. ♞a2

سفید از دام ♞c5! ♞c4?

از زندگی بگذریم، به موضوع بازی شطرنج معطوف به عمل برمی گردیم. در اینجا به نظر می رسد تعیین هدف اجباری است. حتی یک حرکت را نمی توان تصور کرد - بگذریم از سراسر بازی - که بتوان بدون هدف، بدون داشتن این ایده که به کجا می خواهیم برسیم، انجام دهیم!

میخائیل کراسنکوف (استاد

بزرگ): " باید هدف تجزیه و تحلیل

خود را مشخص کنید ... معیارهایتان

را برای قضاوت واریانتها تعیین کنید

و تصمیم بگیرید که آیا آنها

رضایت بخش هستند یا خیر. هدف

ممکن است، برای مثال، گرفتن

برتری کمی تعیین کننده باشد؛ یا

برتری موضعی (پوزیسیونی) شما را

افزایش دهد؛ یا در بازی تعادل ایجاد

کند؛ و یا در وضعیت های بحرانی،

شما را به استقامت وا دارد و ... "

با مثال ساده ای شروع می کنیم که

نشان می دهد که این وضعیت از نظر

کمی متعادل، برای سفید برنده است

منوط به اینکه او درک کند که

ابزارهای نایل آمدن به هدف دلخواه،
می‌گردد.

هدف از بازی شطرنج می‌تواند رقابتی باشد: "آیا برای بُرد بازی می‌کنم؟ یا نتیجه صلح جویانه هم کفایت می‌کند؟" و یا هدف هنرمندانه (میل به خلق یک بازی "همیشه سبز") است. گاهی اوقات یک بازی به تنهایی مد نظر نیست و باید آن را در ارتباط با کل مسابقه یا رویارویی، در نظر داشت.

هدف از شرکت در یک مسابقه هم می‌تواند انواع و اقسام داشته باشد: کسب تجربه؟ لذت بردن از بازی شطرنج؟ به دست آوردن امتیاز دلخواه؟ نفر اول شدن؟ همه این اهداف قابل قبول هستند. اما گاهی اهداف، یکدیگر را نقص می‌کنند. بنابراین بهتر است ما تصمیم خود را از پیش بگیریم که به دنبال چه هستیم!!

هدف از شرکت در مسابقات شطرنج حرفه‌ای، برای سنین مختلف چیست؟ بازیکنان جوان، میل به پیشرفت دارند؛ آنها می‌خواهند درجه

می‌گریزد.

31 ... ♔e6
32. ♔f2

سیاه در حالت اجبار در حرکت (زوج زووانگ) قرار دارد. هر وقت حرکات پیاده‌ای او ته کشید، سیاه مجبور خواهد شد با شاه حرکت کند و رخ d5 را بی‌دفاع بگذارد.

33 ... g5
34. ♔f3 h4
35. ♖c4 g4+
36. ♔f2 f4
37. gxf4 g3+
38. hxg3 hxg3+
39. ♔xg3 ♜xe3+
40. ♔f2 1-0

سیاه بدون اینکه منتظر حرکت 41.f5+ بماند، تسلیم شد.

انواع گوناگونی از هدفها وجود دارد. هدف از هر حرکت، همانطور که از پیشینیان شطرنجی خود آموخته‌ایم، باید در ارتباط با طرح کلی بازی و نقشه‌ای جامع باشد.

هدف، مقصد نهایی تلاشهای ما را مشخص می‌کند؛ در حالی که طرح یا نقشه، حول چگونگی مؤلفه و

به هدف طی می‌کنیم تا در خود هدف! شما باید از مسیر و راه هدفی که در پیش گرفته‌اید؛ لذت ببرید!! ... برای من، رسیدن به هدف دلچسب است اما فکر نمی‌کنم دلچسب‌تر از طی مسیر رسیدن به هدف باشد!!"

میخائیل کراسنکوف (GM)

موریس اشلی (GM)

و ریتینگ خود را ارتقا دهند و به سطحی بالاتر نایل آیند؛ یا حتی به گروه "خبرگان" (حرفه‌ای‌هایی که حتی می‌توانند انتظار کسب جوایز مالی را داشته باشند)، بپیوندند.

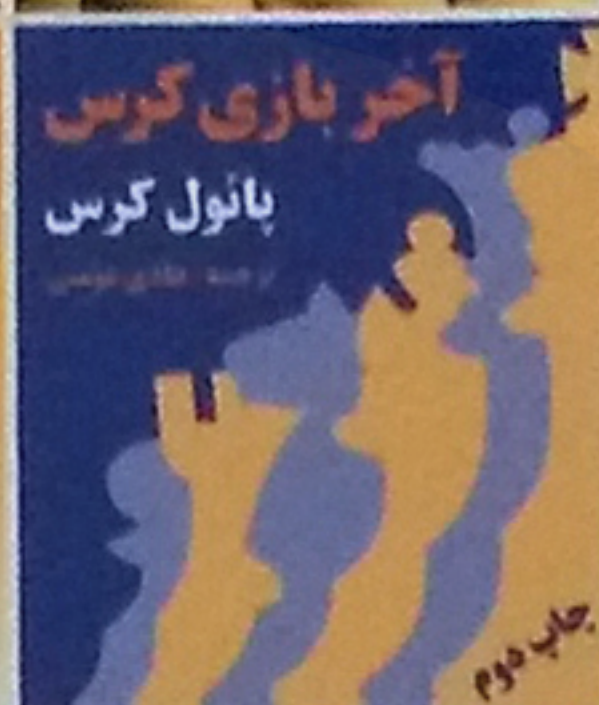
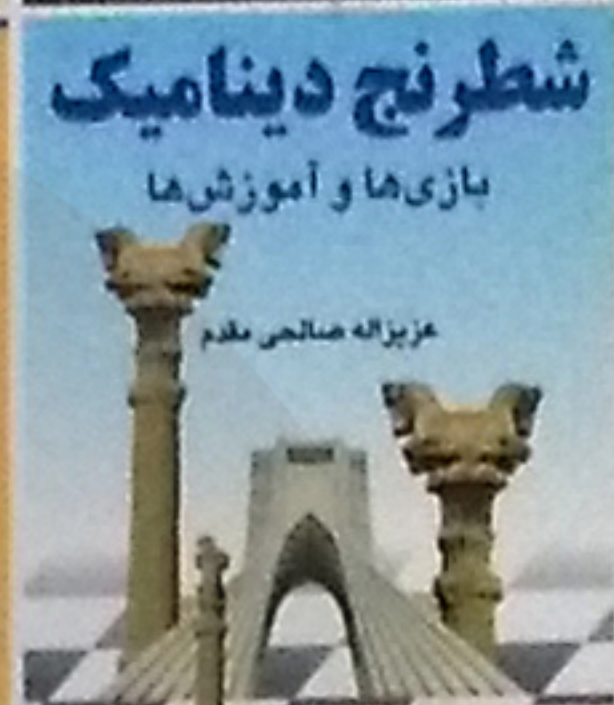
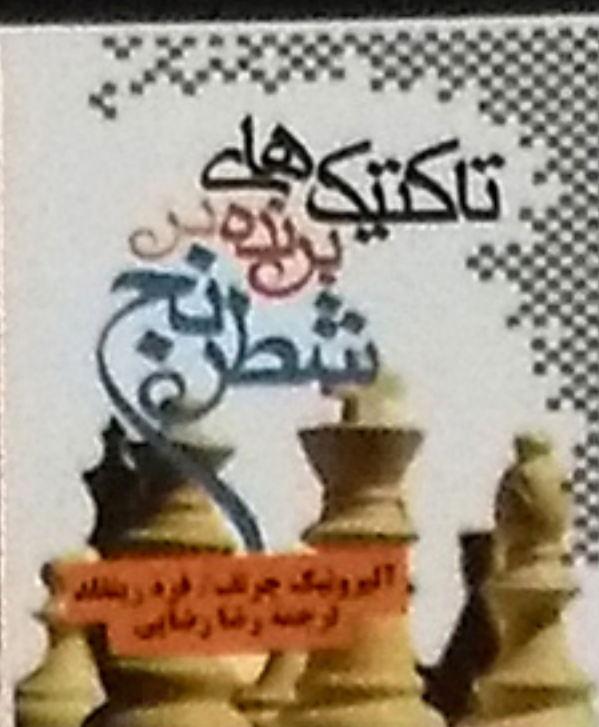
بازیکنان مسن، متواضع‌ترند؛ آنها به اینکه در رقابت با نسل‌های جوان‌تر، اعتبار خود را حفظ می‌کنند، راضی هستند!

از آنجایی که تعیین اهداف، نقشی اساسی دارد، نباید از اهداف و از تلاش مصرانه برای رسیدن به اهداف، غافل شویم!

نه تنها اهداف، مهم هستند بلکه روندی که برای رسیدن به اهداف طی می‌شود نیز از اهمیتی وافر برخوردار است. گاهی بهتر است آرزومندانه (در مسیر درست) مسافرت کرد تا اینکه به مقصد رسید!!

موریس اشلی (استاد بزرگ):
"مردم هدف را مجسم می‌کنند، آنها هدف را تعیین می‌کنند، اما آنها از اینکه در حال حرکت به سوی هدف هستند، لذت نمی‌برند ... ما بیشتر عمر و زندگی‌مان را در روند رسیدن

انتشارات فرزین ناشر تخصصی کتاب‌های شطرنج

ISBN-978-600-5017-55-7

فروشگاه: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴ تلفن: ۶۶۴۶۲۴۰۶ دفتر مرکزی: ۶۶۴۸۴۱۹۰